

Стасюк Н.Р.
асистент
Дзюбіна К.О.
ст. викл.

Національний університет «Львівська політехніка»

НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Митна діяльність є складовою, яка відіграє одну з ключових ролей в процесі забезпечення економічної безпеки держави в цілому та фінансової безпеки зокрема, оскільки вона одночасно концентрує свою увагу на захисті національних економічних інтересів як в зовнішньоекономічній, так і в фінансовій сферах. Прагнення України відповідати світовим стандартам та необхідність розвитку митної справи в даному напрямку відповідає економічним інтересам держави, що обумовлює актуальність проблеми впровадження системи управління ризиками для органів Державної митної служби України (ДМСУ) та як інструменту забезпечення економічних інтересів держави. Відтак, на зміну тотальному митному контролю повинна прийти система управління митними ризиками.

Основним завданням ДМСУ є забезпечення дотримання заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання, а також створення умов, що сприяють прискоренню товарообігу через митний кордон. При проведенні митного контролю митні органи повинні виходити з принципу вибірковості і, як правило, обмежуватися тільки тими формами митного контролю, які достатні для забезпечення дотримання митного законодавства України [1]. Ефективним інструментом при виборі форм митного контролю є система управління ризиками.

Управління ризиками – це базисний процес сучасних методів митного контролю. Цей метод дозволяє оптимально використовувати ресурси митних органів, не зменшуючи ефективності митного контролю, та звільняє більшість суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності від зайвих бюрократичного контролю. Процедури, засновані на управлінні ризиками, надають можливість контролювати процес митного оформлення на найбільш ризикових ділянках, дозволяючи основній масі товарів і фізичних осіб проходити через митницю з відносно меншими часовими витратами.

Метою впровадження системи управління ризиками в органах ДМСУ є створення сучасної системи митного адміністрування, що забезпечуватиме здійснення ефективного митного контролю, виходячи з принципу вибірковості для запобігання порушень митного законодавства України. Принципи митного контролю, які передбачають використання системи управління ризиками, закріплені в Кіотській конвенції (Міжнародній конвенції «Про спрощення і гармонізацію митних процедур»), основними серед яких є такі: митний контроль обмежується мінімумом, необхідним для забезпечення дотримання митного законодавства; при застосуванні митного контролю використовується система управління ризиками; митна служба застосовує метод аналізу ризиків для визначення осіб та товарів, включаючи транспортні засоби, що підлягають перевірці, та ступеня такої перевірки; митна служба приймає стратегію, яка базується на системі засобів оцінки імовірності недотримання законодавства [2].

Основними цілями управління ризиками в митній справі у країнах ЄС визнаються:

- забезпечення безперешкодного проходження більшості товаропотоків через митні кордони;
- забезпечення повноти гарантій, що за товари, які ввозяться, були сплачені всі митні платежі;

- захист інтересів учасників ЗЕД (торгово-політичні заходи, захист прав споживачів, культурної спадщини, довкілля тощо);
- дотримання митного, податкового законодавства та приписів у сфері зовнішньоторгової статистики.

Отже, управління ризиками представляє собою систему заходів, націлених на аналізування та визначення профілів ризику, забезпечення зворотної інформації тощо. В митній справі виокремлюють такі види стратегічного управління ризиками як стратегічне, оперативне й тактичне. Перша група заходів має на меті визначення тих сфер, де найбільш імовірними та суспільно шкідливими є порушення митних правил (сфери здоров'я, захисту довкілля тощо). Друга – передбачає прийняття рішення про рівень митного контролю, необхідний для протидії можливим порушенням митних правил і визначення предмета й форми митного контролю в конкретній ситуації. Тактичне управління ризиком стосується дій службовця митного органу на своєму робочому місці в процесі оперативного визначення проблемних сфер [3].

Призначенням системи аналізу ризику, таким чином, є отримання митним органом необхідних даних для прийняття рішення про доцільність поглибленого митного контролю переміщуваних товарів, предметів, транспортних засобів з метою виявлення фактів контрабанди або можливого порушення митних правил [3]. Подальше впровадження системи управління ризиками в органах ДМСУ потребує вирішення ряду питань, першочерговим серед яких є забезпечення ґрунтовної нормативно-правової бази.

Впровадження системи управління ризиками в органах ДМСУ передбачатиме також зміни в культурі праці та організаційні зміни. Першочерговими серед таких змін є створення підрозділів, що займатимуться питаннями оперативного збору даних, управління ризиками і дотримання законодавства.

Проведення заходів впровадження системи управління ризиками в органах ДМСУ дозволить вирішити такі завдання:

- оптимізувати процес ухвалення рішень при здійсненні митного оформлення і контролю;
- знизити рівень впливу суб'єктивних чинників;
- досягнути оптимального співвідношення між часом проведення митного контролю і його ефективністю;
- зміцнити законність і правопорядок у сфері зовнішньоекономічної діяльності;
- забезпечити якісно новий рівень інформатизації митних органів.

Таким чином, з метою забезпечення розвитку ДМСУ у відповідності до викликів сучасного міжнародного середовища важливим є її швидка реакція на зовнішні зміни. Доцільним для цього є надання митним органам дозволу самостійно формувати профілі ризику з метою їх безпосереднього застосування на конкретному митному пості або пункті пропуску. Це дозволило б значно оптимізувати роботу ДМСУ та її відповідних підрозділів в ході впровадження офіційно регламентованого Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю» [4].

1. Указ президента України «Про Державну митну службу України» №1145/96 від 29.11.1996 р., редакція від №416/2011 від 30.04.2011 р.

2. Міжнародна конвенція «Про спрощення і гармонізацію митних процедур» від 18.05.1973 р. редакція від 26.06.1999 р.

3. Управління в митній службі : [підруч.] / Ю. Д. Кунєв, І. М. Коросташова, А. В. Мазур, С. П. Шапошник; Держ. мит. служба України, Акад. мит. служби України. – К.: Центр навч. л-ри, 2006. – 406 с.

4. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю» № 684 від № 684 31.07.2015 р.